

Ewa Pala

Gminna Biblioteka Publiczna w Suszcu
Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna w Pszczynie
e-mail: pala.ewa@gmail.com

Międzynarodowa Akademia Młodych Bibliotekarzy jako forum szkoleniowe i integracyjne Doświadczenia polskich uczestników

Abstrakt: Od 2009 r. dzięki uczestnictwu w Programie Rozwoju Bibliotek biblioteki publiczne na wsiach i w gminach miejsko-wiejskich podejmują bardziej dynamiczną działalność. W ramach realizacji założeń PRB w 2012 r. jedenastu młodych polskich bibliotekarzy (w tym autorka artykułu) oraz studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa wzięło udział w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy w Ventspils na Łotwie. W artykule przedstawiono ich doświadczenia i opinie (w Akademii uczestniczyli również bibliotekarze z Rumunii, Litwy, Łotwy, Ukrainy, Mołdawii, Bułgarii i USA), opisano warunki uczestnictwa w projekcie, przebieg czterodniowego szkolenia oraz wrażenia bibliotekarzy po powrocie do kraju. Wykazano, że wyjazd za granicę, nawiązane kontakty, wymiana doświadczeń i osobiste zetknięcie się z nowymi rozwiązaniami wywierają istotny wpływ na aktywność zawodową bibliotekarzy.

Słowa kluczowe: Łotwa. Międzynarodowa Akademia Młodych Bibliotekarzy. Mobilność bibliotekarzy. Program Rozwoju Bibliotek. Rozwój zawodowy. Szkolenia

Wstęp

O roli bibliotekarza i jego wizerunku we współczesnym świecie powiedziano już wiele. Stawiane ciągle pytanie – czy bibliotekarz sprosta wymaganiom jutra? – nie miałoby racji bytu, gdyby nie wciąż istniejący, choć na szczęście coraz rzadziej powielany stereotyp przedstawiciela zawodu jako „kobiety w średnim wieku, niemodnie ubranej, z włosami

upiętymi w kok, nieśmiałej – ogólnie rzecz biorąc, postaci mało przebojowej i bezbarwnej” [cyt. za 3].

Wystarczy zajrzeć do pobliskiej biblioteki (publicznej, szkolnej czy akademickiej), by zauważyć przy komputerach za ladą biblioteczną młode twarze kobiet i mężczyzn, modnie ubranych, sprawnie obsługujących nowoczesne sprzęty biurowe, biegle korzystających z internetowych źródeł w języku polskim i obcym, znajdujących informacje potrzebne użytkownikowi lub poszukujących – dla siebie – nowinek ze świata bibliotekarskiego oraz pomysłów do działania [6]. Współczesny bibliotekarz szuka w sieci przede wszystkim informacji i inspiracji: przegląda polskie i zagraniczne serwisy, czyta wpisy na forach i portalach bibliotekarskich, jest członkiem różnych grup na portalach społecznościowych. Dzięki Internetowi pracownik zarówno dużej biblioteki, jak i małej – jednoosobowej placówki w niewielkiej miejscowości może dzielić się doświadczeniami i zdobywać wiedzę. Zdaniem autorki sieć tylko pobudza głód wiedzy. Bibliotekarz, przeglądając strony www, dowiaduje się, co robi się „u sąsiada”, coraz częściej dochodzi też do wniosku, że warto gdzieś pojechać, zobaczyć coś na żywo, dopytać. Dzięki nowym technologiom możliwy jest szybki przepływ informacji, a co za tym idzie, wymiana informacji i doświadczeń, które są istotnym motorem do realizowania się w zawodzie. Jednakże z takim wydarzeniem wiąże się pytania (zadawane sobie i słyszane od przełożonych): gdzie?, kto?, po co?, na jak długo?, za co?, do czego ci/nam się to przyda? W kręgach bibliotekarskich słyszy się, że wyjście z taką inicjatywą częściej spotyka się z zastrzeżeniami przełożonych niż z ich aprobatą. Jeśli uda się uzyskać pozwolenie na wyjazd, to zwykle w obrębie województwa lub kraju.

W przypadku wyjazdów poza granice Polski zasadniczym problemem jest brak funduszy. Mimo tej jakże istotnej bariery coraz więcej polskich bibliotekarzy, w tym pracujących w bibliotekach publicznych, może uczestniczyć w międzynarodowych przedsięwzięciach, m.in. dzięki partycypacji w Programie Rozwoju Bibliotek. Bibliotekarka Gminnej Biblioteki Publicznej w Suszcu i zarazem autorka niniejszego artykułu, wykorzystując doświadczenie własne i współuczestników, opisała wrażenia i udział w jednym z takich przedsięwzięć jako dowód, że pomimo pracy w niewielkiej bibliotece publicznej, działającej na terenie jedenastotysięcznej gminy na Górnym Śląsku, możliwe jest zaistnienie na arenie międzynarodowej.

FRSI – *deus ex machina*?

Na portalach i forach bibliotekarskich już dawno zauważono, że bibliotekarze wskazują na potrzebę dokształcania się i poszukiwania nowych inspiracji do działań przez szkolenia stacjonarne i wyjazdy. Przełomowym wydarzeniem i zarazem sposobem na zaspokojenie ambicji współczesnych bibliotekarzy pracujących w bibliotekach publicznych okazało się powołanie w 2008 r. przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności (PAFW)¹ – Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI). PAFW z siedzibą w Warszawie jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gatesów w długofalowym przedsięwzięciu, którego celem jest ułatwienie polskim bibliotekom publicznym na terenach wiejskich i w małych miastach dostępu do komputerów, Internetu i szkoleń w zakresie umiejętnej organizacji pracy bibliotek, a także wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych do realizacji indywidualnych aspiracji użytkowników placówek bibliotecznych oraz rozwoju lokalnych społeczności. Wymienione działania realizowano przez FRSI w ramach ogólnopolskiego przedsięwzięcia pod nazwą Program Rozwoju Bibliotek (PRB), wchodzącego w skład szerszej, międzynarodowej inicjatywy Global Libraries. Program Rozwoju Bibliotek był prowadzony w latach 2009–2015 na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i przeznaczony dla bibliotek publicznych gminnych ze wszystkich gmin wiejskich, wszystkich gmin miejsko-wiejskich oraz tych gmin miejskich, które liczą do 20 000 mieszkańców (wymagane było zgłoszenie do udziału w projekcie). Dyrektorem Programu był Rafał Kramza – absolwent Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, realizujący i nadzorujący programy mające na celu rozwój społeczności lokalnych.

Istotna w realizacji PRB była szeroka współpraca Fundacji z instytucjami świata bibliotecznego, takimi jak Biblioteka Narodowa czy Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, oraz z bibliotekami wojewódzkimi. Partnerami były również instytucje, organizacje i firmy wspierające biblioteki publiczne, m.in.: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa

¹ Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności została założona przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości, utworzony na mocy ustawy *O popieraniu demokracji w Europie Wschodniej* (SEED Act), uchwalonej w 1989 r. przez Kongres USA. Fundacja, kierowana przez niezależną Radę Dyrektorów, rozpoczęła działalność w 2000 r. z podwójną misją: wspierania procesu konsolidacji polskich przemian zapoczątkowanych w 1989 r., a także dzielenia się polskimi doświadczeniami w zakresie transformacji z innymi krajami postkomunistycznymi. Obecnie PAFW realizuje programy w trzech obszarach tematycznych: edukacji, rozwoju społeczności lokalnych i dzielenia się polskimi doświadczeniami z transformacji [12].

Narodowego z Instytutem Książki, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Biblioteka Narodowa, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Izba Wydawców Prasy, Związek Gmin Wiejskich RP, Microsoft Corporation, Orange Polska, Gazeta Wyborcza, Onet.pl, Funmedia. Działania FRISI wspierało wiele organizacji pozarządowych i społeczników, którzy dzielili się swoimi umiejętnościami i wiedzą z bibliotekami publicznymi na każdym szczeblu.

Dzięki 33 milionom dolarów dotacji przekazanych przez Fundację Billa i Melindy Gatesów oraz PAFW ponad 3800 bibliotek publicznych wzbogaciło się o nowy sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem i osprzętem dodatkowym, przeszkolono tradycyjnie i online ponad 9000 uczestników programu [13]. Młody wyspecjalizowany zespół aktywizował bibliotekarzy poprzez stronę internetową biblioteki.org, zamieszczając linki do realizowanych przedsięwzięć, kompletując uczestników i komunikując się z nimi poprzez Wirtualny Segregator. Wymienione tam kampanie, programy, granty i mikrogranty miały na celu zachęcenie bibliotekarzy oraz mieszkańców (na czele z władzami, dyrektorami szkół, członkami lokalnych stowarzyszeń, dziennikarzami i społecznikami), by za pośrednictwem biblioteki podjęli działania na rzecz swoich małych społeczności, a efekty zauważalne będą zarówno w regionie, jak i na szerszą skalę. Bodźcem były różnego rodzaju projekty i scenariusze imprez nieodpłatnie udostępniane bibliotekom. W niektórych przypadkach istotna była kolejność zgłoszeń, w innych – koncepcja współpracy i realizacji poszczególnych działań.

W trakcie realizacji PRB koordynatorzy skupiali się na tworzeniu inicjatyw na skalę lokalną i ogólnokrajową. Głównym celem była aktywizacja mieszkańców, zaś celem pośrednim – zachęcenie ich do korzystania z biblioteki publicznej poprzez przekonanie, że obecnie biblioteka to nie tylko miejsce, gdzie wypożycza się książki, ale także korzysta z Internetu, rozwija swoje umiejętności komputerowe i językowe, spotyka z ciekawymi ludźmi oraz jednoczy mieszkańców, informując ich o innych kulturach. Każda działalność w ramach PRB była szeroko promowana w trakcie realizacji oraz w czasie prezentowania jej efektów w postaci dokumentacji elektronicznej, fotograficznej, prezentacji i filmów, zamieszczanych i udostępnianych przez koordynatorów i samych uczestników.

Do odważnych świat należy

Jak wspomniano we wstępie, Fundacja wraz ze swoimi partnerami wspiera większe i mniejsze projekty, zgodne z misją PRB. Szansa udziału w nich pracowników bibliotek publicznych w miejscowościach do 20 000 mieszkańców znacząco wpływa na motywację i rozwój zawodowy bibliotekarzy. Skierowane do nich inicjatywy sprawiają, że mogą oni poczuć, iż mają wpływ na działania podejmowane w swym miejscu pracy. Atrakcyjna forma przekazu i możliwość skorzystania z doświadczeń specjalistów powodują, że na liczbę zainteresowanych poszczególnymi projektami jest naprawdę duża.

Jeden z takich projektów na początku 2012 r. promowano na stronie biblioteki.org w następujący sposób (zachowano oryginalną pisownię):

„Masz nie więcej niż 35 lat? Pracujesz w bibliotece publicznej lub w filii biblioteki publicznej? A może studiujesz na kierunku związanym z bibliotekoznawstwem i informacją naukową? Chcesz spędzić parę dni na Łotwie biorąc udział w ciekawym międzynarodowym spotkaniu? Znasz język angielski? W Twojej bibliotece jest bezpłatny publiczny Internet? Jeśli TAK, to zgłoś swój udział w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy.

International Young Librarians Academy to wydarzenie, w którym wezmą udział bibliotekarki, bibliotekarze oraz studentki i studenci *library science* z 7 krajów europejskich, w których realizowane są programy Global Libraries – Polski, Rumunii, Litwy, Łotwy, Ukrainy, Mołdawii, Bułgarii. W Polsce zgłoszenia przyjmuje Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego realizująca Program Rozwoju Bibliotek. Spośród nadesłanych zgłoszeń wybranych zostanie 6 osób, które zabierzemy na Łotwę. Koszty udziału pokrywane są przez organizatorów.

UWAGA: do aplikowania zapraszamy bibliotekarzy ZE WSZYSTKICH BIBLIOTEK PUBLICZNYCH” [2].

Z danych przekazanych przez Dorotę Kostowską, główną specjalistkę ds. szkoleń, edukacji i innowacji w FRSI oraz koordynatorkę wyjazdu na Łotwę w Polsce, wynika, że na powyższy anons odpowiedziało piętnaście osób. Warunkiem udziału, oprócz wieku i zainteresowań, było wypełnienie i wysłanie formularza w języku angielskim, w którym każdy zgłaszający się informował organizatorów o swoich zainteresowaniach dotyczących uczestnictwa w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy (International Young Librarians Academy, IYLA). Odrębnym punktem formularza było przedstawienie własnej koncepcji międzynarodowego projektu dla bibliotek publicznych, który mógłby być realizowany we współpracy z bibliotekarzami uczestni-

czącymi w IYLA. Aplikujący musiał pokrótce opisać dotychczasowe projekty przeprowadzone w swojej bibliotece oraz przedstawić swój dorobek związany ze specjalistyczną literaturą bibliotecarską (artykuły bądź badania i publikacje naukowe). Znaczące były również innowacyjne pomysły, które miały zostać zrealizowane w bibliotece w ciągu następnych dwóch lat.

Wniosek składany był w języku angielskim – był on podstawą komunikacji wszystkich osób biorących udział w przedsięwzięciu. Potwierdzeniem umiejętności bibliotecarskich i językowych była indywidualna rozmowa poprzez Skype z native speakerem. Dla organizatorów istotna była ponadto ciekawa argumentacja, decydująca o wyborze aplikującego.

Autorka artykułu, za namową Dyrektora Gminnej Biblioteki Publicznej w Suszcu – Gabrieli Folek, wysłała formularz jako bibliotekarz (zatrudniony w GBP od 2011 r.). W aplikacji znalazła się informacja o ukończeniu kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz opis dotychczasowego doświadczenia na stanowisku nauczyciela bibliotekarza w kilku szkołach powiatu pszczyńskiego i bibliotekarza biblioteki publicznej. Aplikująca wskazała na swoje zainteresowanie działalnością młodych bibliotekarzy w społeczności lokalnej, ich pomysłami na współpracę z użytkownikami w wieku kilkunastu lat oraz w wieku średnim. Udział w Akademii miał pomóc w wymianie doświadczeń z rówieśnikami oraz być inspiracją do pojęcia w GBP nowych, nietypowych działań mających na celu zachęcenie do odwiedzin biblioteki przez ludzi dotąd niekorzystających z jej usług.

Argumenty, jakie przemawiały za wyborem właśnie jej osoby, to m.in.: kreatywność, liczne współprowadzone zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz zamiłowanie do pracy. W bibliotece, z której aplikowano, podejmowanych jest wiele działań na rzecz lokalnej społeczności, począwszy od spotkań dzieci i młodzieży z hobbystami, warsztatów rękodzielniczych, po kursy samokształceniowe i komputerowe, realizowane dzięki wielkiemu zaangażowaniu pracujących tam bibliotekarzy².

Jako propozycję międzynarodowego projektu wskazano wymianę bibliotekarzy i czytelników z Polski i Czech. Chodziło o Gminną Bibliotekę Publiczną w Suszcu (centralę i dwie filie – Kryry i Mizerów) oraz czeskie biblioteki w miejscowościach o tych samych nazwach (Kryry i Mizerov). Założono, że w trakcie trzydniowej wymiany goście

² Zob. informacja o Gminnej Bibliotece Publicznej w Suszcu i jej działalności w Wikipedii [5] oraz na stronie domowej biblioteki [4].

wzajemnie odwiedzają biblioteki publiczne, wezmą udział w warsztatach integracyjnych i spotkaniach, zwiedzą okoliczne muzea i instytucje kultury. W koncepcji założono współfinansowanie projektu z budżetów wymienionych bibliotek, dotacji władz samorządowych i wojewódzkich oraz dofinansowanie z Unii Europejskiej. Wymiana ta miała być przyczynkiem do powstania kolejnych lokalnych partnerstw i międzynarodowych wymian.

W punkcie dotyczącym dorobku naukowego wskazano, że aplikująca – oprócz prac licencjackiej i magisterskiej – nie posiada znaczących publikacji, ale z racji miejsc pracy jest stałym czytelnikiem „Poradnika Bibliotekarza” i „Biblioteki w Szkole”. Swoimi spostrzeżeniami i pomysłami dzieli się z ludźmi z kręgów bibliotekarskich za pośrednictwem mniej formalnych kanałów informacji, takich jak portale bibliotekarskie, portale społecznościowe, oraz poprzez prowadzenie bloga bibliotecznego (jako bibliotekarka szkolna).

Młodzi, ciekawi i spragnieni wyzwań

Wysłanie formularza i opis dotychczasowej działalności nie dawały pewności uzyskania pozytywnej opinii, upoważniającej do uczestnictwa w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy. Jednak 1 czerwca 2012 r. aplikująca uzyskała pozytywną ocenę i rozpoczęły się przygotowania do wyjazdu. Z Polski zaproszono do udziału czterech trenerów: Dorotę Kostowską i Magdalenę Balicką z FRSI oraz Dominikę Paleczną i Krzysztofa Lityńskiego – pomysłodawców i założycieli serwisu Bibliosfera.net. Jako uczestników Akademii wybrano pięć bibliotekarek z bibliotek publicznych z całej Polski (Brzeg, Cieszanów, Raszyn, Suszec, Warszawa), Mediateki we Wrocławiu oraz studentkę bibliotekoznawstwa z Warszawy. Autorka artykułu była jedyną osobą z województwa śląskiego, co dodatkowo wpłynęło na podniesienie prestiżu biblioteki w skali regionu. Uczestniczki zapoznały się jeszcze przed wyjazdem dzięki kontaktom mailowym – zostały do nich zachęczone przez koordynatorów IYLA z Polski. Autorka artykułu zapytała pozostałe wybrane osoby m.in. o powód zgłoszenia i oczekiwania wobec wspomnianej międzynarodowej inicjatywy – zgodnie wskazywały one przede wszystkim ciekawość, chęć nauki nowych rzeczy, a także – a może przede wszystkim – owocną wymianę doświadczeń w gronie aktywnych młodych bibliotekarzy, takich jak one. Istotny był również fakt, iż IYLA miało się odbywać poza granicami Polski, w języku angielskim, co dla większości było wyzwaniem. Nie bez znaczenia ponadto

był fakt, iż wszelkie koszty pokrywali organizatorzy. Wśród swoich oczekowań goście z Polski wskazywali na chęć zdobycia wiedzy dzięki spotkaniom z zaproszonymi ekspertami, wymiany doświadczeń z współuczestnikami, nawiązania nowych międzynarodowych kontaktów oraz udziału w ciekawych dyskusjach. Zamierzenia te zweryfikowano podczas czterodniowego pobytu na Łotwie.

Akademiię czas zacząć

W dniach 27–30 sierpnia 2012 r. w Ventspils na Łotwie odbyła się Międzynarodowa Akademia Młodych Bibliotekarzy. Ventspils – inaczej Windawa – to portowe miasto nad Morzem Bałtyckim, liczące około 40 000 mieszkańców. Przybyli goście zwrócili uwagę na fakt, iż mimo zauważalnego wyludnienia skutecznie i produktywnie korzysta ono ze środków unijnych. Dzięki temu jest przepiękne – czyste, zadbane, pełne kwiatów, z mnóstwem kolorowych sztucznych krów, będących jego wizytówką.

Warsztaty odbyły się na Łotwie, jednak organizatorem był ukraiński oddział amerykańskiej organizacji IREX, realizujący w swoim kraju program Bibliomist, odpowiednik polskiej FRSI i PRB. W Akademii wzięło udział łącznie około pięćdziesięciu młodych bibliotekarzy i studentów z Litwy, Łotwy, Ukrainy, Polski, Mołdawii, Rumunii, Bułgarii i USA, a także Botswany i Wietnamu. Pod okiem trenerów i profesjonalistów z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej uczestniczyli oni w całodziennych szkoleniach i warsztatach m.in. na temat tworzenia wizerunku nowoczesnej biblioteki, obalania stereotypów związanych z zawodem bibliotekarza, niestandardowej pracy z użytkownikami, dostosowanej do ich wieku, potrzeb i zainteresowań, ciekawych inicjatyw dotyczących wizualizacji wewnętrznej i promocji biblioteki. Goście Akademii mieli możliwość wysłuchania wypowiedzi poszczególnych trenerów i wykładowców, a także podzielenia się własnymi spostrzeżeniami i doświadczeniami z innymi uczestnikami (fot. 1).

Uczestników IYLA goszczono w bibliotekach w Parvenie (fot. 2), Ventspils (fot. 3) i Kuldidze (fot. 4)³, położonych niedaleko siebie, ale bardzo zróżnicowanych. Nowoczesne budynki tych księżnic powstały zarówno na starych fundamentach, jak i w nowych miejscach – są przepelnione światłem, ozdobione szkłem i drewnem, otwarte na czytelnika dosłownie i w przenośni. Nowoczesny sprzęt komputerowy, przyjazna

³ Zob. relacje polskich i zagranicznych uczestników IYLA [1, 7, 9, 11, 14].

Fot. 1. Uczestnicy Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy w trakcie warsztatów (fot. Ewa Pala)

kolorystyka i umeblowanie świadczyły o tym, iż każda z tych bibliotek stanowi istotny punkt na mapie swojej miejscowości i pełni funkcję nie tylko skarbnicy wiedzy, ale i miejsca edukacyjno-kulturalnych spotkań całej społeczności lokalnej.

Fot. 2. Biblioteka w Parvenie – widok z zewnątrz oraz jeden z korytarzy (fot. Ewa Pala)

Fot. 3. Biblioteka w Venstpils – widok z zewnątrz (fot. Ewa Pala)

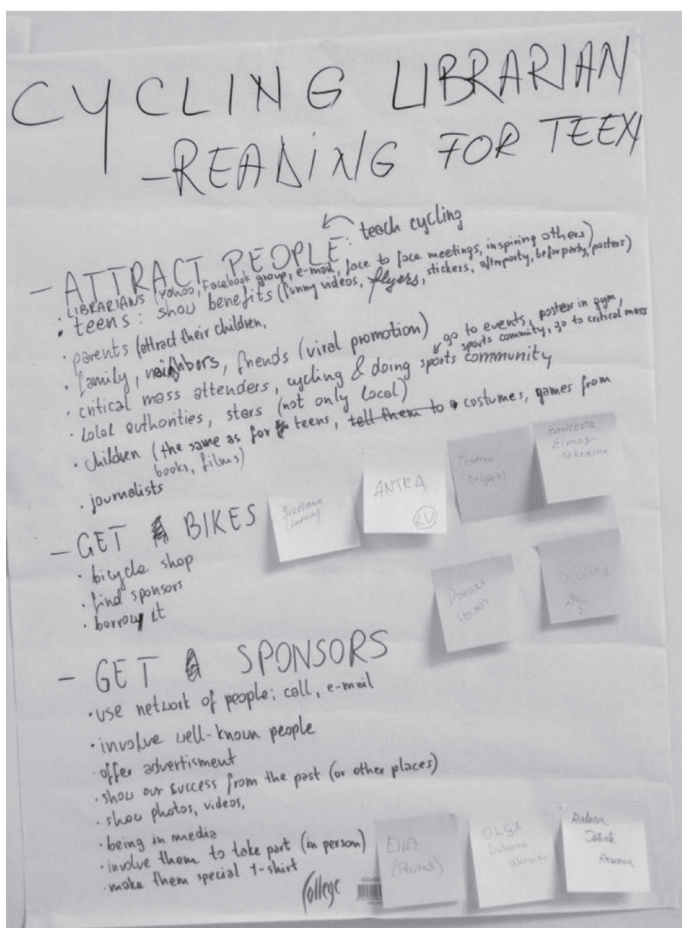

Fot. 4. Biblioteka w Kuldidge, zaadaptowana w byłej synagodze – widok z zewnątrz i jedna z czytelń (fot. Ewa Pala)

W czasie warsztatów i spotkań korzystano ze specjalistycznych pracowni komputerowych, galerii i sal wykładowych. Mnogość i intensywność zajęć nie pozwalały na dłuższe indywidualne zwiedzanie łotewskich miast, jednak najważniejsza była możliwość zdobycia cennej wiedzy – uczestnicy skrupulatnie notowali rady i nowe pomysły oraz dyskutowali w czasie wspólnych posiłków.

Dobre, bo polskie

Uczestnicy Akademii w czasie jej trwania mogli głosować na nadesłane koncepcje międzynarodowych projektów. Spośród nich wybrano sześć, które mają posłużyć do kolejnych prac, jednocześnie integrując środowisko młodych bibliotekarzy. Efektem wspólnych działań miały być akcje i wydarzenia okołobiblioteczne organizowane na skalę lokalną, choć mające międzynarodowe korzenie.

Fot. 5. Polski projekt – Odjazdy Bibliotekarz w wersji międzynarodowej (fot. Ewa Pala)

Z polskich inicjatyw doceniono istniejące już wydarzenie – akcję czytelniczko-rowerową Odjazdy Bibliotekarz, który za zgodą jej inicja-

torki, Pauliny Milewskiej, przybliżyła uczestnikom Akademii Dominika Paleczna (fot. 5). Projekt wzbudził duże zainteresowanie – zadawano sporo pytań, podawano przykłady lokalnych inicjatyw, jak np. z obecnego na IYLA Suszca, a autorka artykułu przedstawiła zainteresowanym dowody na powodzenie tej akcji w swojej bibliotece. Chęć zorganizowania podobnego wydarzenia w innych krajach była tak duża, że w przerwach między kolejnymi sesjami przygotowano specjalne spotkanie, na którym można było zasięgnąć szczegółowych informacji i odpowiedzieć na pytania gości. O sukcesie polskiego projektu świadczy również fakt, że na spotkaniu podsumowującym Akademię organizatorzy za najlepszy koncept uznali właśnie Odjazdowego Bibliotekarza. W głosowaniu uczestników także znalazł się w czołówce najlepiej ocenianych przedsięwzięć.

Fot. 6. Pamiątkowe zdjęcie uczestników Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy wraz z trenerami (fot. Ewa Pała)

Praca domowa

Powrót do Polski nie kończył przygody uczestników z Akademią. Wraz z Odjazdowym Bibliotekarzem wybrano pięć innych projektów, które były realizowane przez poszczególne biblioteki. O udziale w projektach każdy bibliotekarz decydował sam, a swój wybór deklarował na piśmie w czasie ankiety podsumowującej Akademię. Uczestnicy działali w swoich krajach przez około pół roku, kontaktując się i chwając rezultatami za pomocą Facebooka na specjalnie utworzonej grupie. Zrealizowano projekty: Cycling Librarian, Libraries on the map, Manifesto, Sharing advocacy experiences and practices to increase salaries i Library Couch Surfing⁴. Głównym założeniem pięciu wymienionych przedsięwzięć było umocnienie roli bibliotek i bibliotekarzy w społeczności lokalnej w skali kraju i świata. Postulowano wypracowanie wspólnych zasad działania, informowania o bibliotekach publicznych i ich działalności poprzez portale społecznościowe, strony www i encyklopedie internetowe (np. Wikipedię). Uczestnicy wskazali również na potrzebę organizowania warsztatów takich jak Akademia czy kolejne wymiany bibliotekarzy. Wszystkie te inicjatywy miały na celu rozwijanie i zbliżanie bibliotek do modelu instytucji nowoczesnej, sprawnie zarządzanej, którą społeczność zna, docenia i widzi sens jej istnienia w przyszłości.

Nadesłanie obszernego sprawozdania z realizowanych działań, uwzględniającego to wszystko, co zostało zadeklarowane w ankiecie uzupełnianej na koniec spotkania, było warunkiem uzyskania od organizatorów Akademii certyfikatu zaświadczającego o uczestnictwie w programie oraz o zdobyciu wiedzy i umiejętności.

„Jeśli znów natrafię na ciekawą ofertę zagraniczną, na pewno skorzystam”

Kontakty nawiązane dzięki udziałowi w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy są kontynuowane przez jej uczestników głównie poprzez pocztę elektroniczną i portale społecznościowe. Uczestniczki z Polski zostały poproszone przez autorkę niniejszego artykułu o krótką wypowiedź drogą mailową na temat swojego udziału w IYLA i zwery-

⁴ W moim tłumaczeniu projekty otrzymałyby następujące polskie nazwy: Odjazdowy Bibliotekarz, Biblioteki na mapach, Manifest, Wymiana doświadczeń i praktyk w celu zwiększenia pensji, Wymiana Biblioteczna.

fikowania swoich doświadczeń z perspektywy czasu. Zadano im sześć pytań pozwalających stworzyć jedną wspólną koncepcję wypowiedzi:

- co zmotywowało Cię do wzięcia udziału w Akademii?
- jakie były Twoje oczekiwania i w jakim stopniu się spełniły?
- jakie korzyści/straty przyniósł wyjazd?
- czy w jakiś sposób wpłynęło to na Twoją bibliotekę/uczelnię?
- czy wyjazd zmotywował Cię do jakiegoś innego międzynarodowego działania?
- czy kontynuujesz zawarte tam znajomości?

Dagna Kruszevska-Mach – kustosz Gminnej Biblioteki Publicznej w sześciotysięcznym Raszynie, członkini LABiB z pierwszego naboru, koordynatorka grupy Biblioteka Cyfrowy Świat – wskazała, że w Akademii wzięła udział przede wszystkim ze względu na chęć poznania nowych rozwiązań i wymianę doświadczeń z młodymi bibliotekarzami. Istotnym wyzwaniem okazał się dla niej język angielski, a do udziału zachęciło ją to, że wyjazd był finansowany przez organizatorów. Oczekiwała, że dzięki spotkaniom z bibliotekarzami poszerzy swoją wiedzę i odświeży znajomość języka angielskiego. Zapytana o korzyści i ewentualne straty po IYLA, napisała: „Korzyści? Entuzjazm, energia, nowe pomysły. Straty? Zmęczenie – było jednak dość intensywnie”. Z Ventspils przywiozła pomysł na bibliomobil [8], czyli mobilną bibliotekę. Koncepcja ta przerodziła się w nową usługę biblioteczną zrealizowaną dzięki grantowi z Aktywnej Biblioteki. Udział w Akademii jest jak dotąd jedynym zagranicznym doświadczeniem zawodowym Kruszevskiej-Mach. Pozostaje w kontakcie tylko z członkami polskiej grupy, ale systematycznie nabywa nowych umiejętności i działa w krajowej sieci dla aktywnych bibliotekarzy – LABiB. Dodała, że jeśli znajdzie ciekawą ofertę zagraniczną, na pewno z niej skorzysta. Przyznała, że organizatorom należą się pochwały, ponieważ postarali się, aby uczestnicy – mimo intensywnych zajęć – znaleźli chwilę na integrację i odpoczynek. Jej zdaniem miłym akcentem było zwiedzanie łotewskich bibliotek, które wywarły na niej duże wrażenie nowoczesnością i designerskim kołażem szkło-drewno-kamień. Zachwyciła się również Morzem Bałtyckim i kilometrami plaż.

Magdalena Paul – absolwentka Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz doktorantka na Wydziale Historycznym UW – podkreśliła, że doświadczenia zdobyte na Łotwie wykorzystuje w swojej pracy naukowej. Do wzięcia udziału w projekcie zmotywowała ją możliwość poznania osób ze środowiska bibliotekarskiego z innych krajów. Duże znaczenie miało dla niej to, że były to osoby młode. Głównym celem było nawiązanie

kontaktów – w tym aspekcie jej oczekiwania się spełniły. Wyjeżdżając liczyła na poszerzenie wiedzy i umiejętności dotyczących nowoczesnego bibliotekarstwa – i te oczekiwania się spełniły, z wyjątkiem zagadnień związanych z nowoczesnymi technologiami, ale – jak sama pisze – „tutaj zmiany następują tak szybko, że trudno nadążyć za nowościami”. Jej zdaniem najbardziej widocznym wpływem Akademii jest jej obecność w bibliotekarskiej sieci LABiB. Podkreśliła również, że pobyt za granicą przyczynił się do uzyskania dużej swobody w posługiwaniu się językiem angielskim i ośmielił ją do wzięcia udziału w międzynarodowej konferencji naukowej 5th International Conference on Qualitative and Quantitative Methods in Libraries, która odbyła się w dniach 4–7 czerwca 2013 r. na Uniwersytecie La Sapienza w Rzymie. Jeśli chodzi o znajomości nawiązane podczas Akademii, Paul najczęściej kontaktuje się z Dagną Kruszewską-Mach; wyraziła jednak przekonanie, iż gdyby zwróciła się do któregośkolwiek z pozostałych uczestników z pytaniem czy prośbą, nie byłoby żadnego problemu z uzyskaniem pomocy. Wskazała ponadto, że zdobyte kontakty są olbrzymim kapitałem na przyszłość. Z perspektywy czasu oceniła, iż w czasie Akademii można było położyć większy nacisk na samo sieciowanie – nie w sensie integracji uczestników, ale jako inicjowanie kontaktów, powiązań, nawiązywania współpracy już na miejscu, przy konkretnych projektach. Jak pisze, „był taki świetny fragment, który moim zdaniem nie został w ogóle wykorzystany – gdy wywieszaliśmy propozycje naszych projektów, które opisywaliśmy w aplikacji, i uczestnicy głosowali na nie nawzajem. Niestety ten potencjał trochę przepadł, a przynajmniej ja nie widzę żadnych efektów”. Udział w Akademii respondentka wspomina z zadowoleniem.

Kolejna uczestniczka, Urszula Kopeć-Zaborniak – dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w ponad siedmiotysięcznej gminie Cieszanów na Podkarpaciu i laureatka I edycji stypendium im. Olgi Rok – zaznaczyła, że aplikowała do Akademii, bo chciała poznać bibliotekarki z innych krajów i nauczyć się czegoś nowego, co będzie pomocne w pracy. Ciekawym doświadczeniem było dla niej posługiwanie się językiem angielskim i sprawdzenie własnych umiejętności językowych w praktyce. W kwestii oczekiwań wskazała, że nie miała konkretnych wymagań – najważniejsza była dla niej możliwość poznania nowych bibliotekarek i bibliotekarzy. Duże wrażenie zrobiły na niej zwiedzane biblioteki. Podkreśliła, że w tym czasie była na etapie modernizacji swoich bibliotek i zwracała uwagę na wykorzystane koncepcje. „Te wycieczki bardzo mi pomogły – pisze. – W jednej ze zmodernizowanych filii zastosowałam podobne rozwiązanie. Dla mnie ten wyjazd stał się bardzo pomocny i to właśnie ze względu na nowe aranżacje, które mogłam zobaczyć

w zwiedzanych bibliotekach”. Kopec-Zaborniak przyznała, że wyjazd za granicę poszerzył jej horyzonty patrzenia na bibliotekę. Zawarte na Łotwie znajomości kontynuuje, ale tylko za pośrednictwem Facebooka – często rozmawia, dyskutuje i doradza innym w sprawach związanych z pracą bibliotekarza. Jako dyrektor biblioteki, będąc w stałym kontakcie z władzami lokalnymi, podkreśliła, że wyjazd ten wpłynął korzystnie m.in. na postrzeganie jej osoby przez władze lokalne (burmistrza i jego otoczenie) – zauważyła, że „stała się ciekawą i intrygującą bibliotekarką, która nie siedzi cicho między regałami, tylko uczy się misji biblioteki także poza granicami Polski”.

Autorka tego artykułu, odpowiadając na te same pytania, wskazała, że udział w IYLA był próbą podjęcia wyzwania, że bibliotekarz z małej miejscowości potrafi zmierzyć się z pomysłami z zagranicy, podzielić się swoim doświadczeniem i – mimo barier językowych – wykorzystać zdobyte umiejętności. Liczyła na nowe pomysły i inspiracje, które w widoczny sposób wpłynęłyby na wizerunek i działalność biblioteki zarówno w skali regionu, jak i kraju. Liczne artykuły i dokumentacja po Akademii oraz pozyskane dotacje na działalność GBP w Suszcu świadczą o pozytywnym wpływie wyjazdu. Udział w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy pozwolił na umocnienie przekonania w społeczności suszeckiej, że pomimo stereotypowych przekonań co do oferty biblioteki i zawodu bibliotekarza, placówka ta zatrudnia specjalistów mogących pochwalić się międzynarodowym doświadczeniem, działających dla mieszkańców i spełniających się w zawodzie. Zorganizowanie niedługo po IYLA w bibliotece spotkania koalicjantów w ramach partnerstw związanych w PRB, z wójtem gminy na czele, oraz liczne pytania zaproszonych gości po zrelacjonowaniu pobytu, dowiodły słuszności wyjazdu. Bibliotekarka nie poprzestała na kontaktach zagranicznych z uczestnikami Akademii – od 2013 r. bierze czynny udział w The International Librarians Network (ILN) [10]. Jest to bezpłatny program oparty na modelu *peer mentoring*, który umożliwia bibliotekarzom w formie online, za pomocą poczty elektronicznej, Twittera, Facebooka czy Skype’a, wymianę doświadczeń oraz stworzenie międzynarodowej sieci kontaktów zawodowych. Współpraca na zasadzie partnerstwa (*par*) powoduje, że każdy uczestnik jest jednocześnie mentorem i uczniem. Autorka artykułu wzięła udział już w trzech edycjach programu. Odzwierciedleniem zawartych tą drogą znajomości jest systematycznie poszerzająca się lista kontaktów na portalu społecznościowym, częste dwujęzyczne wpisy i komentarze z linkami czy zdjęciami oraz spotkania – zwłaszcza z uczestniczkami z Polski. Pokonanie bariery językowej pozwoliło na indywidualny rozwój bibliotekarza oraz

poszerzenie oferty MPBP w Pszczynie o międzynarodową wymianę międzybiblioteczną, w której autorka artykułu pełni funkcję koordynatora.

Polska za granicą, zagranica w Polsce

Liczny udział bibliotek publicznych w Programie Rozwoju Bibliotek (3800 zgłoszonych spośród 8200 placówek) wskazuje, że bibliotekarze nie boją się wyzwań stawianych im jako profesjonalistom w kraju i na świecie. Założenia PRB, przede wszystkim uposażenie bibliotek publicznych w miastach, wsiach i gminach do 20 000 mieszkańców oraz umożliwienie im skorzystania z wielu rozwiązań, przyczyniły się do znacznej poprawy wizerunku polskich bibliotek i bibliotekarzy, jak i do wypełnienia licznych luk w ofercie innych instytucji. W dzisiejszych czasach to, że ktoś pracuje w małej filii, w żaden sposób nie wyklucza go ze społeczności bibliotekarskiej. Udział w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy i w innych projektach pozwolił na wymianę doświadczeń z bibliotekarzami z placówek na podobnym poziomie. W działaniach bibliotekarza ogranicza tylko miejsce i wyobraźnia. Aktywna współpraca z ludźmi o podobnych zainteresowaniach, szybki kontakt i proste zasady dołączenia do takich akcji, jak *Odjazdowy Bibliotekarz*, pozwalają na uczestnictwo mieszkańców mniejszych miejscowości w nowych formach rozrywki i edukacji. Zaistnienie biblioteki w mediach społecznościowych, kontakt z bibliotekarzem za pomocą narzędzi internetowych, ciągle poszerzająca się oferta biblioteki i utrwalająca się od pewnego czasu w świadomości lokalnej nowa rola tej instytucji wskazują, że biblioteka nadal jest potrzebna. Wyjazd i udział w Akademii udowodnił, że w niewielkich filiach i w mniejszych bibliotekach publicznych również pracują specjaliści, którym potrzeba tylko odpowiedniej motywacji i wsparcia w realizowaniu projektów.

Bibliografia

- [1] Blowers H.: *International Young Librarians Academy* [online]. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.heleneblowers.info/2012/09/international-young-librarians-academy.html>.
- [2] *Do 20 maja można zgłaszać swój udział w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy – Ventspils, Łotwa, 27–30 sierpnia*. W: *Biblioteki.org* [online]. [Data dostępu: 20.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteki.org/pl/wiadomosci/czytaj/1859>.

- [3] Firlej-Buzon A.: *Jak wygląda bibliotekarka*. „Poradnik Bibliotekarza” 2003, nr 9, s. 3–6. ISSN 0032-4752.
- [4] *Gminna Biblioteka Publiczna w Suszcu* [online]. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://biblioteka.suszec.pl/>.
- [5] *Gminna Biblioteka Publiczna w Suszcu*. W: *Wikipedia* [online]. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: https://pl.wikipedia.org/wiki/Gminna_Biblioteka_Publiczna_w_Suszcu.
- [6] Konieczko A.: *Bibliotekarz gwarantem sukcesu biblioteki*. „Biuletyn EBIB” [online]. 2006, nr 10. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/2007/80/konieczko.php>. ISSN 1507-7187.
- [7] Kopeć-Zaborniak U.: *Bibliotekarka z Podkarpacia na Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy na Łotwie*. W: *Biblioteki.org* [online]. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.biblioteki.org/pl/_biuletyn_?ctype=regionalny&cid=1944.
- [8] *Książki dowieziemy Bibliomobilem*. W: *Gminna Biblioteka Publiczna w Raszynie* [online]. [Data dostępu: 25.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bibliotekaraszyn.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=579:bibliomobil&catid=57:bibliomobil&Itemid=67.
- [9] Pala E.: *Relacja z pobytu w Międzynarodowej Akademii Młodych Bibliotekarzy*. W: *Gminna Biblioteka Publiczna w Suszcu* [online]. [Data dostępu: 20.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://biblioteka.suszec.pl/?id=79070&location=f&msg=1&lang_id=PL.
- [10] Pala E.: *Z GBP w świat*. W: *Gminna Biblioteka Publiczna w Suszcu* [online]. [Data dostępu: 27.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.biblioteka.suszec.pl/?id=66371&location=f&msg=1&lang_id=PL.
- [11] Paleczna D.: *Młodzi bibliotekarze z Europy (i nie tylko) nadjeżdżają!* W: *Bibliosfera.net* [online]. [Data dostępu: 23.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://dominika.bibliosfera.net/2012/09/mlodzi-bibliotekarze-z-europy-i-nie-tylko-nadjezdza/>.
- [12] *Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności* [online]. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pafw.pl/o_fundacji/.
- [13] *Program Rozwoju Bibliotek*. W: *Biblioteki.org* [online]. [Data dostępu: 20.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.biblioteki.org/pl/o_programie/o_programie.
- [14] Udre D.: *The interaction between library associations and New Professionals*. In: *IFLA New Professionals Special Interest Group* [online]. [Data dostępu: 21.12.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://npsig.wordpress.com/2012/09/26/the-interaction-between-library-associations-and-new-professionals/>.

Ewa Pala

Municipal Public Library in Suszec

Municipal and District Public Library in Pszczyna

e-mail: pala.ewa@gmail.com

The International Young Librarians Academy as a Forum for Training and Integration The Experience of Polish Participants

Abstract: Since 2009, through participation in the Library Development Programme (LDP), public libraries in villages and urban-rural municipalities have been undertaking dynamic activities. In 2012, within the LDP, eleven young Polish librarians (including the author of the article) and library and information science students participated in the International Young Librarians Academy in Ventspils, Latvia. The article presents their experience and opinions (also librarians from Romania, Lithuania, Latvia, Ukraine, Moldova, Bulgaria and the USA attended the Academy). The author describes the conditions of participation in the project, the course of four-week training and the librarians' experiences after returning home. It has been shown that going abroad, establishing contacts, exchanging experience and seeing new solutions have a significant impact on the professional activity of librarians.

Keywords: Latvia. International Young Librarians Academy. Librarian Mobility. Library Development Program. Professional development. Training